

Wincenty Witos

1874-1945

Najwybitniejszy przywódca polskiego ruchu ludowego.

**Wincenty Witos urodził się 22 stycznia 1874 roku
w Wierzchosławicach koło Tarnowa, w zachodniej Galicji,
w zaborze austriackim.**

Pochodził z bardzo ubogiej rodziny chłopskiej. Jego ojciec był właścicielem dwumorgowej działki i pracował w lasach należących do księcia Sanguszki, w tym samym miejscu do 30 roku życia pracował również Wincenty. Ze względu na obowiązki w gospodarstwie młody Witos dostał się do wiejskiej szkółki dopiero w wieku dziesięciu lat; szybko nauczył się czytać, pochłaniając różne książki, a czasem sięgając również po prasę ludową, począwszy od „Przyjaciela Ludu” Bolesława Wysłoucha po „Wieniec” i „Pszczółkę” ks. Stanisława Stojalowskiego. Od propagowania tych czasopism Witos zaczął swoją działalność uświadamiania politycznego chłopów, najpierw w swojej rodzinnej miejscowości, potem w ramach rady w powiecie. Popadł wtedy w konflikt z klerem katolickim oraz przedstawicielami szlachty, która obawiała się chłopskiej emancypacji.

W 1895 roku wstąpił do powołanego w Rzeszowie Stronnictwa Ludowego. W 1908 roku został posłem na Sejm Krajowy we Lwowie, a następnie w 1912 roku członkiem koła polskiego w parlamencie wiedeńskim oraz w 1914 roku wiceprezesem nowopowstałego PSL „Piast”.

Witos był trzykrotnym premierem; po raz pierwszy został powołany przez naczelnika państwa Józefa Piłsudskiego w lipcu 1920 roku. Stał wtedy na czele Rządu Obrony Narodowej, co miało zapewnić poparcie chłopów dla formowanej Armii Ochotniczej oraz dla walki ze zbliżającym się najeźdźcą bolszewickim. Jako premier dążył do szybkiego zakończenia wojny: mając na uwadze przede wszystkim zmęczenie polskiego społeczeństwa, w tym stanowiących jego zaplecze polityczne chłopów, naciskał na przewodniczącego polskiej delegacji w Rydze Jana Dąbskiego. Po raz drugi został prezesem rządu w 1923 roku, w tak zwanym rządzie Chjeno-Piasta, który był koalicją PSL „Piast”, Związku Ludowo-Narodowego i Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej

Demokracji. Ostatni raz objął ten urząd w 1926 roku, znów w momencie kryzysowym, po dymisji rządu Aleksandra Skrzyńskiego; pełnił wówczas obowiązki premiera krótko ze względu na przewrót majowy.

Był jednym z założycieli Centrolewu, powołanego na Kongresie Obrony Prawa i Wolności Ludu w Krakowie w 1930 roku. Towarzyszyły temu fale antyrządowych protestów i wystąpień ulicznych. Piłsudski podjął radykalną decyzję osadzenia przywódców protestujących stronnictw na kilka tygodni w Twierdzy Brzeskiej, gdzie potraktowano ich z dużą brutalnością. W 1933 roku Witos, otrzymawszy wyrok półtora roku więzienia, zdecydował się udać na emigrację do Czechosłowacji. Tam utrzymywał kontakt z Frontem Morges, opierającym swoją działalność polityczną na Francji; pisał też w tym okresie pamiętniki. W kraju był uważany za faktycznego przywódcę ruchu ludowego, z którym utrzymywał stały kontakt, i inspiratora protestów chłopskich.

Przed wybuchem wojny Witos wrócił do kraju, gdzie trafił na kilka dni do więzienia, po czym zawieszono wykonanie jego wyroku. W maju 1939 roku wydał odezwę wzywającą chłopów do obrony ojczyzny. W czasie okupacji gestapo próbowało wykorzystać go do swoich celów, lecz polityk konsekwentnie odmawiał jakiegokolwiek współpracy. Po wkroczeniu Armii Czerwonej, na krótko, w wieku już 70 lat, został aresztowany. Przed śmiercią przejął od niego sztafetę przywódczą nowy szef PSL, premier Stanisław Mikołajczyk.

Witos zmarł 30 października 1945 roku w szpitalu

oo. Bonifratrów w Krakowie.

Jego pogrzeb stał się manifestacją patriotyczną, a kondukt pogrzebowy poprowadził sam kardynał Adam Sapieha.

Źródło: <https://muzhp.pl/kalendarium/urodzil-sie-wincenty-witos>